

De L'Aigle

Peter Jenniskens *

4 September 1991

Op 26 april 1803, tegen één uur in de middag, was de hemel helder met een paar onbeduidende wolkjes, toen een vuurbol werd waargenomen in het noordwesten van Frankrijk, vanuit ondermeer Caen, Falaise, Pont d'Andemer, Verneil en Alençon. Enkele ogenblikken later hoorde men in een gebied meer dan 135 km rond l'Aigle in het tegenwoordige departement l'Orne (Normandië) een sterke explosie die vijf tot zes seconden duurde: Drie tot vier kanonschoten en daaropvolgend geweervuur. Vanuit de directe omgeving van l'Aigle was de vuurbol een puntmeteoor en zag eruit als een klein wolkje, rechthoekig met de lange zijde richting oost-west. Een klein deel van het wolkje vloog in alle richtingen weg door de explosies. In het hele gebied waarboven de vuurbol eindigde, hoorde men een sissend geluid als van stenen die door een catapult worden weggeschoten [1].

In een elliptisch gebied van 11 km lang en 4.5 km breed vielen in totaal ca. 2000 stenen met een totale massa van ongeveer 40 kilogram. De grootste steen woog bijna 9 kg en viel in het zuidoostelijke deel van dit gebied. De kleinere stenen vielen meer naar het noordwesten. De val werd uitvoerig onderzocht door de natuurkundige Jean Baptiste Biot (1774-1862), die daarmee de gezaghebbende Académie Française in Parijs overtuigde van het gelijk van de Duitser E.F.F. Chladni (1756-1827). Chladni had tijdens zijn vele reizen door Europa informatie verzameld over vuurbollen en meteorieten en publiceerde in 1794 een klein boekje [2] waarin hij een verband legde tussen vuurbollen en meteorieten en een buitenaardse oorsprong beargumenteerde. Vóór dit onderzoek van Biot werden meteorieten door de naar begrijpelijke verklaringen zoekende wetenschappers ingedeeld in de categorie volksvertellingen en bijgeloof. Dat beeld werd nog versterkt toen een commissie van de Académie Française na een oppervlakkig onderzoek van de in 1768 gevallen meteoriet van Lucé (Frankrijk) concludeerde, dat het hier ging om een stuk aards pyriet. De zwarte korst zou zijn ontstaan na een inslag door bliksem.

Het gewone publiek wilde ook niet aan een buitenaardse oorsprong in die tijd. Zo moet Thomas Jefferson, president van de Verenigde Staten, naar aanleiding van de val van een steen in Weston, Connecticut, gezegd hebben: 'Ik zou nog gemakkelijker kunnen geloven dat twee Yankee professoren zouden liegen, dan dat stenen uit de hemel zouden kunnen vallen'. Ook de burgemeester van l'Aigle oogstte spot in Parijse kranten met zijn verslag over de val.

Na de erkenning van de buitenaardse oorsprong van meteorieten door de Académie ontstond een grote interesse voor meteorieten door onderzoekers en verzamelaars. De Parijse

mineralenhandelaar Lambotin had als één van de eersten door dat de stenen van l'Aigle bijzonder waren. Hij verzamelde de meeste en verkocht die aan verzamelingen over de hele wereld.

De l'Aigle van Stendal

In de laatste jaren van de Tweede Wereldoorlog was de heer N.J. Bos, toen 21 jaar oud, naar Duitsland gestuurd om daar te werken in de oorlogsindustrie. Hij maakte de slag om Berlijn mee in een schuilkelder, overleefde en zag hoe de Russische vlag op het Reichstaggeboude werd geplant. Kort na de inname van Berlijn trok hij te voet met een aantal andere Nederlanders richting westen, tot aan de rivier de Elbe waar de Russische en Amerikaanse legers tegenover elkaar stonden. Na de overtocht, die een uitwisseling was met gevangen genomen Duitsers, werd hij op transport gesteld richting Magdeburg. In het plaatsje Stendal, 8 km ten noordwesten van Tangermünde werd hij met 450 anderen enkele dagen ondergebracht in een bakstenen Hogeschool in de buurt van het Pesthuis achter het station. In de chaotische meidagen van 1945 zwierf hij door het gebouw en kwam in een natuurkunde lokaal. Een wand met dieren op sterk water en dergelijke was vernield. Lijken lagen op de vloer. Daar vond hij het kleine potje met het steentje. Hij vond het wel aardig en stak het in zijn zak.

45 Jaar lang bleef het potje bewaard in een houten chinees kistje. Zoon Simon heeft het nog eens meegenomen naar zijn MTS in Krommenie en er een stukje afgevijsd. Op vrijdag 20 juli 1990 werd het aan het Nationaal Natuurhistorisch Museum in Leiden geschonken.

Door de rol van de l'Aigle val in de geschiedenis van de meteorietenkunde heeft het steentje, geheel bedekt met smeltkorst, vooral een educatieve waarde. •

← Vervolg van bladzijde 118

De meteoor schijnt bijna de helderheid van de zon gehad te hebben en het nalichtend spoor was 'maar' zo helder als een wolk bij daglicht en waarschijnlijk minder. Brown fotografeerde dus niet de vuurbol zelf, maar verkreeg wel, seconden na de eindflare, de eerste van een serie foto's van het bijzonder fraaie nalichtende spoor. •

Referenties

- [1] Nininger, H.H.: *Popular Astronomy* 42 (1934) 291-306
- [2] Wylie, C.C.: *Popular Astronomy* 58 (1950) 465-466